

Opzet Preek zendingszondag

Bijbelgedeelten: Matt.6:13-16, Lk 14:23, Hand. 16:9, Matt. 28:16-20, Hand. 1:8

Broeders en zusters,

Het thema van deze dienst *Zending, vroeger en nu* spreekt mij persoonlijk wel aan. Dat heeft ongetwijfeld te maken met mijn vroegere werk bij Agapè. In de cursussen die ik namens Agapè verzorgde werd vaak nagedacht over de vraag hoe je nu het best kunt aansluiten met de bijbelse boodschap bij de hedendaagse mens. Zending en evangelisatie hebben namelijk alles te maken met het bouwen van bruggen naar de mens zonder Christus. En om die mens te kunnen bereiken, is het belangrijk dat je weet hoe hij denkt, hoe hij leeft en wat hem bezig houdt.

Nu hebben christelijke kerken wel eens de neiging gehad, en ik denk dat ze die neiging nog wel een beetje hebben, om de 'geest van de tijd' zo veel mogelijk buiten de kerk te houden. Onbewust dacht men dat de tijdsgeest geen invloed had op ons denken en leven. Steeds meer worden we ons er echter van bewust dat wij net zo goed kinderen van onze tijd zijn. En de invloed van die tijdsgeest op ons denken, voelen en geloven is veel groter dan wij in eerste instantie beseffen. En veranderingen in de samenleving hebben zo absoluut ook zijn invloed in de kerk. Iedere tijd, en de vragen van iedere tijd, dwingt de christelijke kerk om vanuit een bijbels kader in te spelen op dat wat op je afkomt. En dat is ook van invloed op de manier waarop er over zending wordt gedacht. En daarin is echt niet alles verkeerd. Christenen hebben nog wel eens de neiging om het verleden te verheerlijken en veranderingen als bedreigingen te zien, maar dat hoeft echt niet altijd zo te zijn. Veranderingen zijn vaak reacties op de manier waarop het eerst ging en die veranderingen kunnen terecht zijn, omdat de manier van denken en geloven in vroegere tijd eenzijdig was. Eén van de ingrijpendste veranderingen in de kerk is de Reformatie geweest. Een beweging waarin men de waarde van de bijbel als woord van God en het unieke van het verlossingwerk van Christus, door genade alleen en door geloof alleen, herontdekte. Een verandering die heel hard nodig was! Dus dat was een verandering ten goede.

Nu heb ik als schriftlezing verschillende bijbelgedeelten gelezen. Deze vier bijbelgedeelten hebben alle vijf zo z'n invloed gehad op de manier waarop men over

zending dacht. Vandaag ga ik dus niet zo zeer preken vanuit één bijbelgedeelte, maar ik leg aan de hand van deze bijbelgedeelten uit, hoe men over zending heeft gedacht door de jaren heen. Tot slot probeer ik dan wat conclusies te trekken voor ons vandaag.

Bij Agapè hebben we ons altijd laten motiveren voor zending door Matt. 28 (het zendingsbevel). We hadden zelfs een cursus die naar dit bevel genoemd was 'de Grote Opdracht School. We maakten ook altijd het grapje: als je een Agape-medewerker wakker maakt en je drukt hem op z'n navel dan gaat hij uit z'n hoofd Matt. 28:16-20 opzeggen:

Mij is gegeven alle macht....Gaaf dan heen....En zie ik ben met U....

Eerlijk gezegd heb ik er toen ter tijd nooit zo bij stil gestaan dat deze tekst heus niet altijd alle generaties gemotiveerd heeft voor zending. Zo blijkt uit geschriften wel dat in de eerste eeuwen van het christendom niet het zendingsbevel motiveerde, maar de wederkomst van Christus. Nu is het nog genadetijd. Jezus komt spoedig weer. Men geloofde dat mensen tot geloof kwamen door het voorleven van het Evangelie. Denkt u maar aan Hand. 2:47. De eerste gemeente stond in de gunst bij het volk door hun leefwijze, en daardoor werden er dagelijks toegevoegd aan de kring die behouden werden. De apostelen en evangelisten leefden het evangelie voor, zoals Jezus ook zelf gedaan. Men liet zich daarbij motiveren door de Bergrede (Matt.5-7). *Gij zijt het zout der aarde...gij zijt het licht der wereld.* Een geschrift uit de eerste eeuw zegt over de christenen:

Ze wonen in hun eigen land, maar als vreemdelingen. Ze delen in alles mee als burgers, maar hebben alles te lijden als vreemdelingen. Elk vreemd land is hun vaderland en elk land is hun vreemd. Ze trouwen als ieder ander. Ze krijgen kinderen, maar ze leggen hun nageslacht niet te vondeling. Ze delen hun tafel, maar niet hun bed. (...) Ze gehoorzamen de vastgestelde wetten, maar in hun eigen leven overtreffen ze de wetten. Ze houden van allen, maar ze worden door allen vervolgd. (...) Ze zijn arm, maar ze maken velen rijk. (...) Ze worden gesmaad en ze zegenen. Ze worden beledigd en ze bewijzen eer. Als ze goed doen, worden ze gestraft als boosdoeners. Als ze gestraft worden, verheugen ze zich alsof ze tot leven kwamen. Door de Joden worden ze bestreden als vreemdelingen, door de Grieken worden ze vervolgd. En die hen haten kunnen toch geen reden voor hun vijandschap opgeven."

Later, toen de eerste generatie christenen niet meer in leven was, zie je een verschuiving. In de kerken die in die tijd ontstaan zijn zie je een sterk beleven van Gods aanwezigheid in de liturgie van de kerk. God ontmoet je in de kerk door deel te nemen aan de viering . In de kerken die in die tijd ontstonden zie je dat nog sterk terug. Met name in de orthodoxe kerken (Russisch en Grieks orthodox) zie je het belang van deelname aan de liturgie nog altijd terug. Zending is in deze visie dan ook de niet-gelovigen naar de kerk te brengen want daar vindt de ontmoeting met God plaats.

Nog weer later, in de Middeleeuwen zien we een nadruk op de kruisdood van Christus als offer voor de zonden. Een bekende zendingstekst uit die tijd was 'Lukas 14:23: *Ga de wegen en paden op en dwing hen binnen te komen, want mijn huis moet vol worden*'. Ook toen lag de nadruk op het binnenbrengen in de moederkerk. Maar niet zozeer de deelname aan de vieringen bracht mensen in contact met God, maar door deel te nemen aan de sacramenten kreeg je deel aan het offer van Christus en zo ontving je de zekerheid dat het goed zat met je. Vandaar ook dat de Rooms Katholieke theologie leert dat door deel te nemen aan de communie, het Avondmaal, je deel kreeg aan Christus. Christus was in het brood aanwezig.

Toen de Reformatie kwam met Luther en Calvijn met haar accent op 'sola scriptura' (alleen de bijbel) en 'sola gratia' (alleen door genade) was er ook niet meteen visie om uit te gaan. Dit had verschillende oorzaken.

- De politieke mogelijkheden waren er niet. De zendingsterreinen lagen in de invloedssfeer van de RK kerk.
- Men was veelal gericht op de eigen gemeenteopbouw.
- Waarschijnlijk heeft ook de uitverkiezingsgedachte van Calvijn wel een rol gespeeld. God had zich een gemeente verkoren, maar ook mensen verworpen. Het ultra-calvinisme met zijn dubbele-predestinatieleer heeft passiviteit en fatalisme in de hand gewerkt.

Pas toen Nederland en Engeland meer en meer zeevarende naties werden groeide de motivatie om het evangelie aan de heidenen te verkondigen. Een tekst die toen motiverend was, is:

Hand. 16:9: Steek over naar Macedonië en help ons...

De aanwezigheid van buitenlandse handel en koloniaal bestuur bracht ons in contact met lokale mensen, waarbij ook de geestelijke nood onder de kwam van de kerken in het moederland. Een mooi voorbeeld is William Carey. Door de boeken van de ontdekkingsreiziger Captain Cook kwamen nieuwe gebieden in de belangstelling. Deze tijd van koloniseren opende de ogen voor de geestelijke nood van de mensen die in de duisternis leefden.

Bovenstaande voorbeelden laten zien dat de omgeving waarin christenen leven van invloed is op de manier waarop men naar niet-christenen kijkt en ook van invloed is op de denkwijze over zending. Je kijk op zending wordt mede bepaald door zaken waarmee de wereld bezig is.

Kun je dat nu ook doortrekken naar onze tijd? En is de invloed van de tijd waarin wij leven misschien ook van invloed op de manier waarop men vandaag tegen zending aankijkt. En heeft het verschil tussen de generaties in onze tijd ook invloed op onze kijk op zending?

Kenmerkend voor onze tijd is in ieder geval de globalisering. De wereld is een dorp geworden. Als iemand in mijn jeugd naar Canada of Amerika ging dan was dat een enorme wereldreis. Nu vertellen m'n kinderen dat ze tussen kerst en oud/nieuw een weekje naar Peking gaan. De globalisering geeft ook christenen meer dan ooit het gevoel dat de wereld bereikt kan worden met het evangelie. Als zendelingen een gebied niet in mogen dan hebben we altijd nog de moderne media tot onze beschikking staan. Radio, TV, internet, etc.

We leven in een tijd van management modellen, waarbij geldt dat we op korte termijn successen willen zien. In het bedrijfsleven is een Mission Statement en het formuleren van doelen een noodzaak. In kleurrijke presentaties met grafieken wordt de zienswijze onderstreept. Ook zendingsorganisaties gaan vaak zo te werk. Het aantal bekeerlingen wordt gemeten en zelfs gepland. We spreken over rendement van zending. Een zending die jaren lang in een moslimcultuur gaat wonen, zonder dat er iemand tot bekering komt, vinden we niet effectief meer. Dit is geen waardeoordeel, maar het is wel de manier waarop er aan de weg wordt getimmerd. En wij als mensen van deze tijd, willen ook op deze manier aangesproken worden. Agapè had in mijn tijd strategieën hoe Nederland bereikt kon worden voor het jaar 2000. Nogmaals, dit is niet verkeerd. Computers, Internet en technologische

middelen inzetten voor de verkondiging van het evangelie is een goede zaak. Maar het is ook iets wat is ingegeven door de tijdsgeest.

Omdat wij nu in een snelveranderende tijd leven, moeten we er niet verbaasd over zijn dat de visie op zending ook nog steeds verandert. Het valt op dat ouderen (met respect) vaak concluderen dat de zending niet meer is wat het vroeger was. Toen waren er nog mensen die hun leven wilden geven voor zending. Baan en huis werd opgegeven en je ging. En nu gaan mensen vaak voor een kortere periode en die periode moet ook nog passen in de carrière. Toen ik in 1991 bij Agapè ging werken, was het verplicht om als man en vrouw te solliciteren, en samen, fulltime te gaan leven van giften. Dat de vrouw een eigen inkomen had was 'not done'. En je ging! Geen discussie. Vandaag werkt dan niet meer zo. En dat heeft ook met de generaties te maken. Ik wil daar voor de duidelijkheid kort iets over zeggen. Ik vermoed dat jullie het wel herkennen.

De generatie die geboren is tussen 1927 en 1945 wordt in de sociologie de Boosters genoemd. Deze generatie heeft als kind de grote depressie van de jaren 30 en de WO II meegemaakt. Zij zijn groot gebracht in een cultuur van hard werken, pakken elke baan aan, verantwoordelijkheid nemen, autoritair leiderschap als een werkzaam model zien en loyaal aan je leiderschap. En de kerk daar ga je gewoon heen.

De generatie van 1946-1964 wordt wel de Babyboomers genoemd. Deze mensen zijn geboren in een omgeving van materiële voorspoed, kennen de oorlog alleen nog van verhalen, maar zien ook de negatieve kanten van de oorlog in Vietnam bijvoorbeeld. Vaak resulteerde dat in het meedoen aan protestbewegingen. Deze generatie heeft aandacht voor Hiroshima verhalen maar zijn wel gewend aan het gemak van technologische vernieuwingen. In de kerk willen ze graag hun gaven inzetten.

De generatie van 1964-1983 wordt Busters genoemd. Deze generatie is geboren in de tijd van de angst voor kernwapens, het gat in de ozonlaag en het besef van de realiteit dat de sky toch niet in alle opzichten de limit is. De Buster heeft een relatief laag gevoel van eigenwaarde en werkt liever in groepen. Deze generatie laat zich meer leiden door gevoel dan door feitelijke waarheden. De Buster gaat alleen naar de kerk als hij daar zin in heeft.

Als we deze drie generaties vergelijken dan zullen we merken dat ze verschillend zullen reageren op het zendingsbevel van Matt. 28.

De Booster, (1927-1945) zou gewoon gaan. Trouw als hij is aan het boven hem gestelde gezag ging je. Befehl ist befehl. Niet zeuren, je nam het ongemak voor lief. Later in de hemel rust je maar uit.

De Babyboomer (1946-1964) zou eerst vragen stellen. Waarom moet ik gaan en hoelang. Kan het niet anders? Hij wil argumenten horen en afwegen.

De Buster (1927-1945) zou zeggen. Ik vind het prima om erop uit te gaan, maar alleen als de anderen ook gaan. En misschien ziet hij er op het laatste moment nog van af, omdat het niet goed voelt ☺.

Dit voorbeeld laat zien hoe het komt dat er door de verschillende generaties verschillend naar zending wordt gekeken. Het geeft inzicht waarom jonge zendingskandidaten niet meer levenslang kiezen voor het zendingsveld. Je kunt niet per definitie spreken over bijbels of onbijbels. Je kunt hooguit concluderen dat de tijd waarin je leeft veel meer invloed heeft op je visie op zending dat je misschien gerealiseerd had.

Het is logisch dat de huidige generatie zich niet meer zo aangesproken voelt door de oude idealen van haalbaarheid, maakbaarheid van de westerse zendingsdoelstellingen. Deze doelen zijn nl. terug te voeren op de cultuurvisie van het vooruitgangsgeloof, wat veel meer speelde ten tijde van de vorige generatie.

Misschien moeten we ons gaan realiseren dat het sterke accent op Matt. 28, die zo vaak wordt opgevat als het veroveren van de wereld, een eenzijdige motivatie voor zending en evangelisatie is. De huidige generatie wordt niet gemotiveerd door al dan niet haalbare doelen waar we voor moeten gaan, maar wordt meer gestimuleerd door veranderde levens en het delen van je leven.

Misschien spreekt Hand. 1:8 wel meer aan dan Matt. 28.

Gij zult getuigen zijn.....dat is een belofte. Als je de Geest ontvangen hebt dan verandert de Geest je naar het beeld van Christus en dan ben je getuige. En dat kan zijn in je eigen Jeruzalem, maar ook in Judea, Samaria en de uiteinden van de

wereld. God schakelt je op verschillende plaatsen in en misschien ook wel in verschillende fasen in je leven.

Hand. 1:8 is de roeping voor elke gelovige. Je hoeft niet op een speciale roeping van God te wachten of je wel een getuige moet zijn. Die roeping is aan iedere gelovige gegeven. De specifieke roeping voor zending is in de zendingsgeschiedenis wel verschillend gedacht. Anne vd Bijl heeft een boekje geschreven waarin hij de persoonlijke roeping relateert. Hij zegt: Als ik gewacht had op een bijzondere roeping was ik misschien wel nooit bijbelsmökkelaar geweest. En toch heeft hij 'zonder roeping' aan de basis gestaan van Open Doors. Aan de andere kant zien we wel dat God mensen roept voor een bepaalde taak, soms een bepaald gebied. Veel zendingsverhalen laten dat zien. En ik heb dat zelf ook zo ervaren. De levensverhalen van Bill Bright van Agapè en Loren Cunningham van YWAM laten zien dat God soms ook mensen iets op het hart legt.

Het gevaar is echter altijd dat je dit soort roepingen als model voor jezelf gaat zien. De roeping tot zending is in de eerste plaats aan de gemeente in zijn totaliteit gegeven. Als mensen beschikbaar zijn, dan is de gemeente geroepen hen te steunen! Of iemand nu voor long-term of short-term in de zending gaat. God gebruikt beiden. Of iemand nu een sterk roepingsbesef heeft, of niet. Ook liefde voor God of bewogenheid met verlorenen kunnen je in beweging zetten.

Wat hebben we nu geleerd? In ieder geval dat er grote invloed is van de tijdsgeest op ons denken en handelen. Dat is alle eeuwen zo geweest. En in elke tijd heeft de christelijke kerk weer moeten zoeken hoe aan te sluiten met het Evangelie op de tijd waarin ze leeft. Het is een voorrecht om zendeling te zijn. Het is een voorrecht om zendingsgemeente te zijn. Verschillende mensen, verschillende generaties, mogen als kind van hun tijd zich inzetten om het Evangelie uit te dragen.

En dat is goed. Want om geschikt te zijn om onze generatie te bereiken met de Boodschap van Jezus, moet je iemand van onze generatie zijn!

Amen.

Maart 2012
G.P. Hartkamp
Wapenveld